

Стан Редакције и Админ.:
Космајска ул. бр. 22.

Огласи се дају у Админ.
Цена утврђена.

Безплатна се писма не при-
мају. — Рукописи се не
не враћају.

Сва, рукописе, новац и
што остало што се односи
на лист, слати власништву
листа.

СТРАЖА

СЛОБОДОУМНИ ОРГАН ЈАВНОГ МИШЉЕЊА

ТЕЛЕФОН УРЕДНИШТВА 1092

Изази сваки дан у 6 ч. пре подне.

ТЕЛЕФОН ШТАМПАРИЈЕ 1092

Адреса за телеграме:
„СТРАЖА“ — БЕОГРАД

Претплата за Србију
на пошти:
на годину . . . Дин. 12.—
шест месеци . . . 6.—
три месеца . . . 3.—
један месец . . . 1.—

Претплата за иностранство
на пошти:
на годину . . . дин. 30.—
шест месеци . . . 15.—
три месеца . . . 7.50

После препада

СОФИЈА, 23. марта

Овде се осећа јако комешање. Цела јавност најоштрије осуђује владу због инцидента на граници. Увиђајући опасност, која услед овога може бити судбоносна по независност Бугарске, шефови опозиционих странака учинили су заједнички корак код шефа владе, д-р Радославова, тражећи да се поведе истрага. Сазван је митинг на коме ће се бугарске партије оградити од инцидента. Говори се о одступању данашње владе. У име шефова опозиције Малинов је обишао посланике из Споразума и изјавио жаљење због познатог случаја.

ЈУРИШ НА — НАРОДНУ КЕСУ

Седам милиона динара

III

Влада Илић, и остали

„Сваки рат има своје лопове, своје јунаке, своје генерале и песнике“, рекао је духовити Хан, и де Рошфор у своме чланку, говорећи о једној афери 1881 године, чије је порекло лежало још у рату 1870—71, па се протезала читавих десет и више година.

На давашњицу код нас може се потпуно примени та Рошфорова реченица.

И данашњи рат, у коме смо и ми узели учешћа, показао је цео такав калејдоскоп — све јунаке, генерале, песнике и — лопове.

О генералима, јунацима и песницима нека пева и пише ко хоће; нека о њима говори ко год жели, нека позива музе и Пегазу у помоћ како жели, у то се нећемо мешати. Слава нека остане њима; нека лаворови венци падну само на њихову главу!

Али, ми хоћемо да и даље говоримо о лоповима, о овим великим косматим лоповима, који су опљачкали државну касу уз припомоћ несавесне комисије — о лоповима који су копали мртвачки гроб нашој војсци — лиферујући рђаве и лоповске опанке.

О лоповима хоћемо даго-

воримо! Хоћемо да њихову славу разнесемо на све четири стране света, и да славу за ту славу задржимо само за нас.

О лопови над лоповима! О Владо Илићу! О, Живко Богдановићу! О, сви ви ајуди, које богиња Правде лови да вам удари на чело робњашки жиг и покаже свету каквих ужасних и свирепих душа има; какве ужасне и крвне непријатеље наша војска има; какве је пакленике родила српска мајка, и какве опасне унутрашње непријатеље имамо и у данашњим тренутцима!

Посматрајући овај злочин који је учинио врло свесно Влада Илић, чије су моралне скрупуле одавде познате; један умрљани и морално давно угинули Живко Богдановић, Милан Илић, Милан Стевановић, и други ловци на милијоне, на памет нам пада како су кажњени у другим земљама људи, који су овако радили, а негде и много мање.

— „За време руско јапанског рата један јапански лиферант није лиферовао пиривач за јапанску војску онако као што је обећао. Јапанско министарство војно наредило је да се тај лиферант ухвати и брзо му је изречена казна. Њему су исекли трбух, па

су усијавим клештима кидана прева“

(„Пти Паризијен“, бр. 246)

Берлински „Локал Анцајгер“ донео је крајем јануара ово саопштење:

„Војни суд у Лајпцигу осудио је на смрт трговца Ханса Редриха, што је комисија, која је примала његову лиферовану обућу, нашла да има извесан број пари, које немају праве ђонове. Пресуда овог суда одмах је извршена“.

„Аз Ешт“ донео је у првој половини децембра прошле године ове врсте:

„Према наредби председника мађарске владе, графа Тисе, предани су војном суду осморица житарских трговаца. Њихова је кривица била што нису излиферовали потребну количину жита на време, и што је међу излиферованом количином било врло мало жита, какво су требали да лиферују.“

Војни суд, који је судио овој осморици, осудио их је на вешала“.

„Секоло“ донео је у другој половини фебруара ове године, ово:

„Италијанско министарство војно предало је римском војном суду Ђузепе Марконија, лиферанта одела, шта је комисија нашла да је имао да изријачки италијанску војску, изразио као што се с да Ђу-

зепе има извесне одправдане разлоге, и осудио га је на двадесет година робије“.

„Танич“ је донео пре двадесет дана (ово доносимо по букурешком листу „Димињаца“):

„Према наредби Енвер паше вице-генералисима турске војске, обешен је Јерменин Халацијан, главни снабдевач турске војске, што није на време предао брашно које је према уговору са министарством војним требао.“

Кривица Владе Илића, Живка Богдановића и осталих није ништа мања, и нити треба да буде блаже осуђена. Они су вршили свесно један страховит злочин лиферујући рђаве опанке војсци када се она борила за опстанак Отаџбине, и која треба да буде примерно кажњен, и казна да буде жива и стална опомена за све који буду хтели да што лиферују за нашу војску, па би рудо пошли истим или сличним путем.

Не треба да се схвати да смо овим чланком хтели да прејудицирамо. Од тога смо далеко. Ми смо само желели да извлачећи јаче потезе на портретима ове лоповске компаније, уједно покажемо како се у неким земљама гледа на овакве ствари и колико малосрђја имају према таквим типовима као што је Влада Илић! Иследник још није почео своју дужност. Кад он буде свршио и кад ову лоповијару спроведе надлежном вој-

суду на суђење заједно са кривцима, ми ћемо подићи свој глас и позивати суд да буде достојан себе, и да не дозволи да се о њему мисли рђаво, а говори са иронијом и тугом.

Осуда кроз коју је прошао брашнар Коча Поповић незнатна је према његовој страховитој кривици...

Рекосмо да нећемо да прејудицирамо. Хоћемо да оставимо да иследник мирно предузме свој велики посао, да би се кривица могла што јасније и што боље да представи.

Епиграми

— Нека „боаћа“, веле Грци,
Сама туку Дарданеле;
Да — ако нам без учешћа
Штогод братски — не уделе!

Бугарима око мига
За долином крај Вардара.
Штета једна, а и брига,
Јер песница мало каже —
Али много ствара!

После мача, после плача
Некуд тамо, на крај мале
Водећи се, два барона;
Пружајући стидно руку,
Зацвиле ће: „Даруј брале“

Докле прасак грома озго, са
небеса
Шаље Господ — Рус,
Престрављени Шваба низ стрме
Карпате
Показује — „фус“.

Работ

Пред продавницом

Навала. И то таква навала, као
што може бити „

вотне намирнице*. А те животне намирнице су шећер, који више личи на нафталин, зејтин, кафа и пиринач; затим још нешто што се зове — пасуљ.

Гомила потискује све силније. Једна жена коју гомила носи и креће лево и десно, напред до врата и опет је врати чак на средину улице, одједном закука:

— Куку мени, душмани; трећ дан како сам се поболела од пегавог тифуса, болна сам дошла да узем шећера, а ви хоћете да ме просто удавите.

Од једном се око ње направи чистина „због тифуса“, и она сербиз уђе у продавницу. А здравија је била од свих у продавници и пред продавницом.

Бугарски препад

Једновремени напад

НИШ, 22. марта

Свој препад на нашу територију Бугари су извршили једновремено нападом у великим масама на станицу Струмичку и Валандов. Из њиховог нападаог плана види се, да им је циљ био да разруше железничке објекте.

Фронт

НИШ, 22. марта

Свој фронт према струмичкој станици развили су од км. 106, где су извршили покољ над нашом посадом. Одатле су посели све важније висове. Телеграфску и телефонску везу пресекли су. Највећи напад био је на струмичку посаду, према којој су нападачи били у огромној надмоћности.

Посада потпомогнута ватром од наше посаде из Мировча, која је заузела положај према мосту на км. 103 и двома четама из Демир Капије, успела је да одбије нападе у подне. Нападачи су, приликом повлачења из села, кроз која су прошли, повели све становнике и потерали сву стоку. Из Бугарске прешли су најкраћим путем којим се до струмичке станице стиже до 2 и по часа. Приликом прелаза, запалили су наше две карауле. Наше мање војне посаде по селима давале су отпора. Оне су махом побједне.

На заједничком послу

НИШ 22. марта — У нападу учествовали су Бугари, Турци и Аустријанци. Нађена документа код ових последњих шаљем првом поштом. У нашим рукама налазе се заробљеници.

Наши су дали своју — реч

НИШ, 22. марта. — На један железнички објект није повређен, што је заслуга ретког пожртвовања наших војника и официра, који су, и ако у много мањем броју ипак нагнале противника у бегство.

Жртве

НИШ, 22. марта. Жртава са обе стране има у знатном броју. Њихов број јавићу када буде пописан. Од официра нико није погинуо, али има 5 рањених.

Корак Сила

НИШ, 23 марта. — Одмах по првој вести о бугарском упаду и зверствима на нашој територији, наш посланик у Софији посетио је посланике осталих Сила из Споразума и са њима је дуго конферисао. После ове конференције наш посланик је посетио др. Радославова и у име српске владе уложио протест против повреде наше границе и тражио најенергичније да се поведе строга истрага а да се нападачи најстрожије казне.

Одмах после доласка нашег посланика, др. Радославова је посетио руски посланик г. Савински и у име Сила из Споразума такође уложио најенергичнији протест, изјављујући да ће Силе сваки поновни напад против Србије тумачити као непријатељски корак против Сила из Споразума.

У Дедеагачу

НИШ, 23 марта. — Командант флоте око Дедеагача добио је наредбу да буде у пуној приправности.

Црноморска флота

НИШ, 23 марта. — Према вестима из Софије у овдашњим званичним круговима изазвала је огромну сензацију вест, да се је руска црноморска флота појавила пред бугарским пристаништима на Црном Мору.

Савет у Софији

НИШ, 23. марта. — Одмах по одласку г. Савинског, др. Радославов је сазвао министарску седницу.

У добро обавештеним круговима уверавају да је влада решила да поводом инцидента изјави своје жаљење.

Краљ у Софији

НИШ, 23. марта. — Одмах по одржаној министарској седници др. Радославов је телефоном известио краља, који се налазио у Фердинандову, и умолио га да одмах дође у Софију.

Одмах по краљевом доласку одржана је и у двору под краљевим председништвом седница. Овој седници присуствовали су и шефови опозиционих странака.

Седница је била веома дуга и предмет решавања држи се у највећој тајности.

Влада одступа

НИШ, 23 марта — У добробавештеним круговима се говори, да ће данашња влада да одступи, а да ће је заменути коалициони кабинет из парламентарних странака. Као шеф владе најозбиљнији је кандидат Милинов, шеф демократа.

Пад Цариграда

— Шта чека Италију —

Париз, 18. марта
„Њујорк Сун“ јавља, да ће Италија ступити у рат тек крајем априла, она је одложила своју интервенцију дотле, када се очекује пад Цариграда.

У Босфору

— Сјајан подвиг руске флоте —

ПЕТРОГРАД, 21 марта.
Према накнадним обавештењима наше су лађе, за време бомбардовања спољашњих утврђења у Босфору 15 марта, улазиле у саму минирану зону и долазиле на домет објектних форова. За време борбе пред нашим убојним лађама ишли су пароброди и торпилери ради чишћења мина, али их нису налазили. Са турских утврђења није се одговарало на ватру са наше флоте.

Пораз у Карпатима

— Аустријанци посведесно страдају —

ПЕТРОГРАД, 21 марта.
Главни генералштаб саопштава: Наша офанзива у Карпатима развија се са истим успехом. У току 19 марта наставили смо да напредујемо са нарочитим успехом на сектору Воља Михова, у правцу Ужока. И поред упорног аустријског отпора, и поред обилног употребљавања с њихове стране експлозивних зрна и упорних против напада наше трупе гоне непријатеља за добијајући заробљеника, митраљеза, муниције коју остављају Аустријанци и коморских кола. У току 19 марта заробили смо у Карпатима до 100 официра и преко 7000 војника и запленили неколико десетина митраљеза. На осталим секторима целокупног фронта није било никаквих битних промена.

У последње време аустријске трупе су веома измешане. Тако на једном мало важном сектору њиховог фронта који је био дуг свега пет врта, задобили смо пре неки дан у току једне борбе, заробљеника који су из четрнаест разних пукова, из сасвим разних дивизија. У току наших

офанзивних борба у Карпатима наше трупе наилазе на топове закопане у снегу, које Аустријанци остављају у своје нагло повлачењу, као и на огромну количину метака које непријатељ није могао понети са позиција на којима се налазио. У току борба у Карпатима на дан 18 марта запленили смо заставу 31 конвекског пука.

После Ускрса

— Одлука Бугарске владе —

Париз, 19. марта
„Пти Паризијен“ јавља, да ће Бугарска нотифицирати своју одлуку у корист Тројног Споразума после Ускрса. Овај лист подсећа да је Немачка истовремено понудила Италији Тријент, Румунији аутономију трансилванских округа, Бугарској Тракију, али да се ни Италија, ни Румунија, ни Бугарска нису ухватили на мамак, јер су поклони, који су им нуђени, алисторве природе и слабе вредности. Бугарска, вели тај лист, тежи да освоји Тракију али очекује такође од Румуније, Србије и Грчке исправку границе, коју јој оне могу признати.

Нашој војсци

— Краљ војсци. — Честитка Врховног Команданта. —

Његово Величанство Краљ упутио је начелнику штаба следећу честитку:

„Христос Васкресе! Вама, официрама, војницима, чиновницима, обвезницима чиновничког реда, подофицирима, капларима и редовима Наше слава и увенчана војске честитам празник Христовог Васкресења са жељом, тврдим уверењем и надом у Бога: да ће осведочени мудар и одлучан рад старешина и познато недостижимо пожртвовање војника у борби против угњетача права човечанских допринети, да ускоро сви заједно прослављамо васкрс и уједињење васколиког Српства. Живела Наша јуначка војска!
Петар с. р.

Врховни Командант Његово Височанство Престолонаследник упутио је војсци следећу наредбу:

Наредба Обр. 12507 Врховног Команданта за целокупну војску за 22 март 1915 г. у Крагујевцу.

Христос Васкресе војници! У осветку васкрса Велике Србије, ја вас на данашњи дан поздрављам са: Христос Васкрес! и жељом, да са успехом и славом завршимо велико започето дело остварењу Србинових идеала. Јунаци!

Сећајући се данас страдања Богочовека за свас човечанства, сећајући се великих жртава Српства и Словенства, будимо истрајни у раду до краја, будимо достојни потомци славних предака и дачних другова палих за свету ствар, за сјај и величину Отаџбине. Нека успомена на све то, на данашњи дан, изазове у срцима свију Срба осећаје дивљења и поштовања према њиховим делима и даде нам подстрека и снаге, да победимо непријатеља части, непријатеља слободе и непријатеља имена српског. Ово нека данас улије Српском Народу снаге и моћи, да патње и невоље овог страшног и наметнутог рата мушки и јуначки подноси.

Јунаци, с чврстом вером у све ово, ја данас кличем:

Да живи српски народ и његова храбра војска!

Александар с. р.

Дневне вести

Престолонаследничков повратак

Њ. В. Престолонаследник Александар, који је Ускршње празнике провео код Њ. В. Краља, у Врању, Бањи, вратиће се сутра у Крагујевац.

Помиловање

Престолонаследник Александар опростио је смртну казну Драгомиру Катавићу, каплару 1 ескадрона шумадијске дивизије коњич. пука 1. позива; и Животи Павтићу, редову 2 чете 4. бат. 4 прекобројног пука, стим да се смртна казна замени двадесетогодишњом робијом.

Министар Просвете у Београду

Министар Просвете г. Љуба Давидовић, за Ускршње празнике допутовао је у Београд.

Г. Давидовић, бавиће се овде још два дана, а затим ће се вратити у Ниш.

Умисан предлог

Г. Министар унутраш. дела предложио је Г. Министру војном и Врховној Команди да се сви председници и деловође општина докле је непријатељ био заузео, ослободе војне дужности, сем оних који имају официрски чин.

Овај предлог је за похвалу, јер озим путем чини се велико добро држави и народу који је од непријатеља пострадао.

Д-р Рајан

У току јучерањег дана, стање здравља д-р Рајана, шефа америчке мисије Сило је повољно. Температура и дисање је нормално.

Нов председник Академије Наука

На свечаној седници Академије Наука, изабран је за председника Академије Наука г. Јован Жујовић, подпредседник.

Продавница Месног Одбора

Продавница Месног Одбора, која је два дана била затворена, данас је отворена. Продаја ће се вршити као и пређе.

Руси за нас

Руси ценећи заслуге нашег народа као и херојство синова нашег народа решили су да по две хиљаде лебова издају дневно сиротном народу у Нашу и по парче меса од 250 грама

Ово је заиста велика пажња од братског Руског народа.

Преминуо

Влада Стевановић, штампар и власник шаљавог листа „Ђаво“ преминуо је после кратког боловања 21 овог месеца.

Покојни Влада, као муж и отац у своме друштву, служио је за пример. Друштво пак, које је познавало пок. Владу, кога су у опште звали „Влада Ђаво“, изгубило је најсимпатичнијег друга.

Бог да му душу опрости!

Забрањен биоскоп

Према наредби министра полиције, Управа Вароши Београда забранила је биоскопу „Касина“ давање представа.

† Живко Аћимовић

У Крушевици код Лазареваца умро је 18. о. м. честити старина Живко Аћимовић угледан тамошњачки домаћин, отац г. Вље Ж. Аћимовића деловође окр. одбора округа београдског. — Бог да му душу прости!

Од уредништва

Умољава се г. Коста Јов. Војиновић, комисионер из Скопља — Беођелија да одговори на наше карте.

редба важила за све па и за његову жену — не знам; али сам помислио да ту нису чиста посла.

— Фарбана кобила —

Ово сам извела из следећег: Пре једно м'сец дана већ подубско у ноћ изашао је пок. Јованча на лавез пасе, као и обично изишао напоље, задржао се неко време, па се затим вратио у колебу не говорећи никоме ништа, и ако ми приметимо кад он изиђе а скоро увек будемо будни и кад се врати.

У јутру, одмах иза те ноћи видела сам у кошари, која је до колибе, једну леду високу, зеленкасту кобилу са потишаним репом. Изгледала је као официрска или државна.

О овој кобили Јованча нам није говорио ништа од куда му, нити смо и ми смели питати, но је сам он неким људима а међ њима и Милораду „Ђопи“, Симином сину рекао: „узео сам кобилу на пробу“.

После четири или пет ноћи од како је кобила доведена, ј две ноћи опет пси залајаше, Јованче врије и мало доцније врати се и леже не говорећи ништа. У јутру кад сам устала видела сам да кобиле нема.

Тада је Јованче у љутини рекао својој жени пок. Савети: „Е, мајку им лоповску, слагали су официра да је кобила цркла и да су је закопали, а сад дошли па ми је одвели. Узеше ми за њу седам банки па сад је издадоше. Ја их питах: „а моји седам банки“ а они ми само рекоше: „вратићемо ти“ и одведоше кобилу.

За ову кобилу знам да јој је пок. Савета одсекла гриву и у шперхерту бадила, а кобилу са бојом црно-црвом објила, тако да се кобила није по боји могла познати....

— Почетак трагедије —

На Велики Петак, 20. овмца, ми смо сви по наредби Јованчиној радили у башти, која је око колибе а он је сам у колиби остао. Приближали смо разно поврће за пијацу које је Јованче требао да однесе на Велику Суботу на пиј-цу.

Да ли је ко год био преко дана код њега, и да ли је он куда ишао, не знам, тек ми смо га, кад смо се са рзда пред вече вратила, затекли у колиби где је неко клупче отпред о.

У вече смо довршили ми, жена и Миладин посао, вечерали па легли да спавамо, а Јованче је са Виском остао у колиби уређујући зелен.

Ја сам заспала а они су остали радећи, докле су радили а када су лампу угасили и кад су легли, не знам. Тек око пола ноћи ја зачух неколико брзих пушчаних пуцања, трох се и видех чегири човека где стоје на вратима. Један од ових људи имао ко-жух био је до изнад колена

„руски“ а остали су били у војничком оделу. У исто време, приметила сам и четари човечеја главе са војничким шајкачама где под прозором стоје на пољу. За време овог пуцања као и доцније пси су ужасно лајали.

— Убиство —

У соба је владао потпун мрак, али је на пољу била месечина, те је се лепо могло све видети шта се око врата и прозора догађа.

Пупањ је долазио од оне стране где је Васа лежао то сам се и по томе уверила што је Васа јаукао. Одмах за тим, Васа је скочио са кревета потрчао ка кревету газдарице Савете али и не дошавши до кревета паде између кревета и астала.

За овим су убице, предвођени са оним у куху, избацили још два-три метка и пришли постељи Саветиној

Сви смо се одмах избудали и почели кукати; али ови зликовци вићну пе на нас „пст“, „пст“ и ми ућутасмо.

У колиби висам приметила да је Јованче био. Ондај убица у куху приђе Саветином кревету заједно са оста-

лом тројицом и рече јој: „паре, паре“ неколико пута Савета их поче заклињати кандидатом и кети се да пара нема сем 3 динара који су у јанџику на орману.

Чим је ово рекла један од убица опали из пушке који је не знам — и Савета поче да кркла. Савета погибе ни речи не рекавши.

— Наставиће се —

Ратна пошта

Умољава се сваки онај ко шта зна где се налази мој братанац Јосиф Васић војник I чете III батаљона II активног пука, који ми се није јавио данас никако.

У првом реду молим најпокорније г. капетана исте чете да ме изволи извести о моме братанцу на чему ћу му бити врло захвалан.

Обрен Јовановић
Баталион — Прокупље

НАШЕ БОЈИШТЕ

„Достојак плек“

ЦЕТИЊЕ, 21. марта. — Аустриска ескадра је испловила 18 марта из Которског Залива крстарила поред црногорске обале. Пет рибарских чамаца са 10 улџињских муслиманских кренуло је мало по тим у лов риба. Један аустријски подморски брод изненада им се приближио и свечано их повео пут Котора као достојан плен аустријске флоте.

ФРАЊУСКА ОФАНЗИВА

Борба око ровова

ПАРИЗ, 20 марта. — Француски и белгиски аероплани бацали су око 30 бомби на шупе аероплана у Канзези. Уништили смо мишама више непријатељских ровова.

У Аргони, код Багателе, један немачки напад заустављен је. Источно од Лиевила, о коме немачки коминаке од 10. марта неистинито доноси, да смо у близини његовој у борбама предстража, претрпели знатних губитака, одбијен је напад једног баварског батаљона, који је на бојишту оставио више од 60 лешева. Наши губитци су били врло незнатни. Овај сукоб, који је срећно по нас испало, десио се на великом одскојању од Паневила, западно од шуме Ле Прето заузеле смо село Феј-Ан Хо.

РУСКА ОФАНЗИВА

Руско пруски фронт

ПЕТРОГРАД, 20. марта. — Коминаке главног генералштаба гласи: На фронту Њзмена наше трупе су, после уторне ноћне борбе од 10 марта продужиле офанзиву и одбиле Немце, наносећи им тешких губитака. Наше трупе су се приближиле немачким позицијама источно од линије Пјалвиски — Маријанпом — Калвараја — Сувајка и Августово.

Аустро руски фронт

ПЕТРОГРАД, 20. марта. — На карпатском фронту 10 марта и ноћу 19 марта наша офанзива се успешно продужила. Непријатељ се концентрисао нарочито на фронту Воља Михова и у правцу Ужока. Пењући се уз нагибе покривене ледом, под јаком аустријском ватром, наше трупе су заузеле, после напада на бајонет, читаву серију важних висова и готово све врхове ланца планине Бескида. Овај ланец заузео је један наш пук јурашзм и освојио једно непријатељско утврђење кде је било брањено двогубим редом препрека од гвоздених жица. Аустријанци су извршили читаву серију против-напада у крају западно од железничке пруге Мезалаборча, али су одбијена с великим губитцима за непријатеља. У крају Козиуфке смо бацали у ваздух једну галерију мина испод непријатељских ровова услед чега смо истерали непријатеља из тахрзова и заузеле ровове. За време последњих дана на карпатском фронту заробили смо 32 официра и 2300 војника а заробили смо 5 митраљеза. На другим секторима овога фронта нема важних измена.

Према накнадним датум у правцу Хетина имали смо посла 17 марта са 42 хонведском дивизијом. Заробили смо више од 30 официра и 2000 војника.

Крвава субота

— Петоструко убиство на Ђуринцу. —

Док су сви православни Хришћани спремали за Христово Васкрсње јагање и док су се побожни спремали да на Велики Петак целивају сина Господња Исуса Христа, који је за човечанство положио свој живот на крсту, докле су се њих осморица зликоваца спремали да изврше најсуровији злочин баш у оно доба кад је велики мученик Христос, сахрањен.

На имању Ђорђа Костића које се налази на левој страни недалеко од „Стефановића кафана“ у засеку „Ђуринцу“, живео је Јованче Николић баштован са својом женом Саветом, свастаком Јованком, слугама Васом и Миладином и служавком Милицом Гајић.

Ово имање узео је Јованче сада в њ покојни под закуп од Ђорђа Костића и на истом саградио је од дрвене грађе покривене једну колибу, кошару тер-папиром и хамбар. Преко пута од колибе подигнута је ограда од дасака и трске, којим је обухваћен један део земљишта на коме је покојни Јованча подигао и са доста пажње уредио „зимску башту“.

Колиба је дакле, у таквом положају да се ма с које стране, а нарочито са друма, где је велика пролаз и ако се види не може јачо чути ни глас ни пуцањ пушака.

Ноћу између Великог Петка и Велике Суботе непознате убице њих осам на броју дошавши на имање пок. Јованче у намери да изврше злочине, које ћу у току излагања описати читаоцима.

Но претходно ми је намера да упознам читаоце са околностима да је убијени Јованче, дакле закупац пом. добра по исказу служавке Мице Гајић, био човек који се бавио крадуцањем и лоповлудима свих врста. И баштованилук

му је, како изгледа био само добар закљон или маска, а због његовог греха, и поред њега убијени су још њих четворо. Да би читаоци имали јасну слику целе трагедије пустићемо Милицу Гајић да говори која је пуцим случајем остала жива.

— Од пре месец дана ја сам ступила код пок. Јованче погодивши се да му радим у у башти за 30 динара месечне плате. Пре овога била сам у Београду у својој кући у улици Хаџа-Милентијевој.

У кућу Јованчину није никада нико од гостију долазио. Јованче је живео обичним животом; пио није, бекрија није и није у опште ништа непристојно радио. Све што је пио то је било скоро свако вече са пок. чика Виском попио по једну флашу ракије од пола литра и то је пио више пок. Васа но он.

У кући се знао ред. Млађи и покојна жена му и свастика имали смо и морали смо радити само оне послове за које би он наредбу издао, а за сваки посао он је лично издавао наредбе, сам не радећи ништа.

— Једна интереситна наредба —

У низу наредби била је и та: да нам је било забрањено ноћу, када пси залају (а пасе смо имали четири) излазити напоље. Чим увече уђемо у колибу и довршамо посао на смо смели више излазити из колебе, и ако би пси залајали, то би се сам Јованча ди-гао и на поље изишао.

Како су пси чешће лајали то је и он за ово време док сам код њега била често и излазио ноћу, на пољу се кад дуже а кад краће време за држава и повраћао у колебу не идући нигде ван колебе и дворишта. Зашто нам је пок. Јованче забрањивао да не сме-мо излазити — а та је на-

Славопој Русији

Чуј Музо! Да т' опевам јунаке
Французе, Енглезе, Србе, Козаке,
Витешког краља — храбре
Белгијанце

Све што раскидају, браћи ропске
ланце.

Уписати све што само правда
тражи,

Која треба да се и делом оснажи
Ми ћемо одпочети са оним борцима
А са савезником; са браћом

Русима,
Што жртава за нас дадоше
највише —

О чијем се успеху говори и пише.
Хвала јој и слава. — Нек даље
истраје.

Млађем покаљењу пример да
остаје; —

Покаљење славно биће јој
захвално

Јунаштво је њено коме нема
равно.

А ми ће мо песму отпевати сада.
Немој управљена нас свих Срба
нада.

Тамо иза Карпата, Висле; седог
Кавказа.

Где Јермени, Курди живе; од
других на Авеза

А сада исти помамно јурећ
повлаче с' беже —

А Руси за њима ревносно јуре
столице теже —

Пшемисл је пао а горди Цариград
— дршће —

Душман би мира дао ал' кад се
стегне чвршће.

Јуначки заштитник права
немоћних

Вазда нека је њему хвала
захвалник.

Журећи с' ревносно, тежећи циљу
Душманске земље имаће у
избиљу.

Непријатељ у страхе дрхти
стреји и зебе —

Па се у несрећи својој мршти —
И стреји у сама себе

А савесници осмехом мира
Бијућ душмана окола горда,

Кога тај осмех до срца дира —
Скрхана јесте његова ђорда

Недајућ му да продре ни на тој
страни

Насташе за њега очајни горки
дани

Нека је само хвала; о силна
Ти Русијо славна —

Хвала ти; слава!.. О Русијо
Врх свију — свемоћна —

Велеславна....

Зна се још одавно, јоште из
верског предања

Када се лагано разви — јоште
из митског стања.

Горкога времена оног кад груби
јарам скида

Помен ће остати до века да други
Витешки народи виде

А на Полтави до ноге

Непријатеља својег победи —
И преко Дњестра, Буга у
Бесарабију

Бежаху Скарлом XII, Швеци.
И руска круна беше тим делом
увеличана

Свакад је била круна руска
И остаће увек славна

То победа беше славна руска —
Пред којом ће постати и охала
Пруска

Темељи јесу тада стављени —
Чврсти, велични и непоколебљиви

Па и код Наполеона, — на Криму
Светоме рату — ти беше славна
Хвала ти; Слава!.. О Русијо

Врх свију — свемоћна —
Велеславна...

(Свршиће се)

Америкашке играће карте

ЈОЗЕФ ГЛАНЦ

могу се добити код „Руског Цара“ у Нишу.

Сандука мртвачких

има готових свију сорти

код

ТИШЛЕРА РАКЕ

Балканска улица бр. 49. (Краљева пивара) код „ЗЛАТНОГ КРСТА“

БЕОГРАД

80

4-10

ЗА НАШЕ РАТНИКЕ:

Збирка ерпеских народних песама из
ерпеско-аустријског рата

СА КАЛЕНДАРСМ ЗА РАТНУ 1917 ГОД.

Цена 0.50 п. д.

Препродавцима 100 ком, 35 дин. — Поштарина моја. Новац
слати упутницом или уз доплату.

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРА

Е. Ајхштет — млађи

— БЕОГРАД —

83

—9

„Стража“ прима огласе по најумеренијој цени.

НЕКОЛИКО НАЈБОЉИХ

Шиваћих машина

кројачких, обућарских и домаћих „МИНЕРВА“ систем
Vele Vilson због напуштања продајем јевтино.

С. М. ЛАЗАРЕВИЋ

Краља Милана 120

Ахтохије Ђорђевић

шпедитер

са канцеларијом преко пута г. Ранка Гођевца у згради
Српске Банке

Јавља својим муштеријама и осталом трговачком свету
да врши експедиције како увоз тако и првоз за
унутрашњост Србије

3-10

РЕКОРД У ИЗБОРУ И ЈЕВТИНОЋИ

Женских шешира

и прибору, носи нови моде-салон

С. М. ЛАЗАРЕВИЋ

Краља Милана 120.

ПРОДАЈА И АНГРО

ПРОДАЈА И АНГРО

Апнаџика београдског

Коме треба нека се обрати у Парафин Јовану Ђорђевићу трговцу или Кости Бранковићу кафана „Пролеће“ може се добити на веће и мање количине, а има и једна количина црна лука од 2500-3000 кила. Цена умерена.

93

4-10

ПЕЧАТОРЕЗАЧКА РАДЊА

ИЗ БЕОГРАДА

Мирка Ерлеквајка

Обреновића улица преко пута „Руског Цара“ у Нишу

прима поручбине печата и штамбиља. Гравира златне и сребрне ствари, израђује брзо и солидно по умереној цена. На захтев шаље свој илустровани ценовник.

90

7-10

ЛИТОГРАФИЈА

Косте М. Ђојковића

МАКЕДОНСКА УЛ. БР. 21

отворена је

ПРИМА НА ИЗРАДУ СВЕ ЛИТОГРАФСКЕ ПОСЛОВЕ

Препоручује се за преписивање на својим писаћим машинама. Примају се преписи на српском, немачком, француском и талијанском језику.

92

—5

Црвени Крст

моли за поклове: новаца, душека, гаћа, чарапа, сламарица, кошуља, јоргана, јастука, поњава, ћилима, шареница, пешкира, марама, назу, влица, опанка, ципела, гаџети, авула и посуђа.

РАДЊА СА ГОТОВИМ ОДЕЛОМ

САВИЋА И МАЈДАНЦА — БЕОГРАД

Препоручује своје БОГАТО СТОВАРИШТЕ, мушког одела

Највећи избор дечијих хаљикица за празнике

Скреће се пажња муштеријама из унутрашњости да могу и пштем поручити што ће се најбрижљивије извршити.

ЦЕНЕ СУ ВРЛО СОЛИДНЕ

89

10-10

Стан Редакције и Админ.:
Космајска ул. бр. 22.

Глас се дају у Админ.
Цена утврђена.

Година се писма не при-
мају. — Рукописи се не
не враћају.

Писма, рукописе, новац и
сва остало што се односи
на лист, слати власнику
листа.

СТРАЖА

СЛОБОДОУМНИ ОРГАН ЈАВНОГ МИШЉЕЊА

ТЕЛЕФОН УРЕДНИШТВА 1092

Изази сваки дан у 6 ч. пре подне,

ТЕЛЕФОН ШТАМПАРИЈЕ 1092

Адреса за телеграме:
„СТРАЖА“ — БЕОГРАД

Претплата за Србију
на пошти:
на годину Дин. 12.-
шест месеца 6.-
три месеца 3.-
један месец 1.-

Претплата за иностранство
на пошти:
на годину дин. 30.-
шест месеца 15.-
три месеца 7.50

Грчка и Турска

БУКУРЕШТ, 24. марта

Одмах после повратка адмирала Кондуриотиса са Тенедоса, одржана је министарска седница, на којој је присуствовао и адмирал. У овдашњим дипломатским круговима верују да је врло лако могуће да Грчка уђе у акцију. Министар морине г. Стратос је изјавио једној угледној личности из дипломатског кора, да је на Тенедосу решено питање о даљем држању Грчке.

ЈУРИШ НА — НАРОДНУ КЕСУ

Седам милиона динара

IV

Бегство лифераната

Све до почетка рала скупштинског анкетног одбора, лиферанти опанака и њихови крупни и ситни помагачи били су потпуно мирни. Марноћа је долазила, што себи нису могли да представе да ће ствар добити озбиљан карактер, и да ће доћи до данашње тачке.

Лопови лиферанти живили су у уверењу да ће се свршити као што је до сада било — бцањем ствари у акт.

Но чим је скупштински анкетни одбор почео да позива лиферанте и њихове помагаче и да их саслушава, они су почели да бивају нервозни да се плаше.

То се најбоље види што су најкрупнији кривци почели да беже из Србије.

Сотир Илић, брат Владе Илића побегао је у Грчку, где се и данас налази.

Сретен Сретеновић и Коста Палигорић побегли су у Букурешт, где су гледали да се сакрију.

Милан Илић, други брат Владе Илића, побегао је у Италију после другог саслушања под изговором да је болестан.

Морено и Илија Талви, ординар лопова Живко Богдановића, побегли су у Румунију где данас живе раскошно од укрденог новца из државних

каса на овој лоповској лиферацији опанака.

Од целе ове лоповске банде остали су само неколицина, међу којима су Влада Илић, Живко Богдановић.

Они нису остали зато што су хтели да свету кажу како су „невини“, како страдају на „правди Бога“, него да гледају да изврну ствар — да је доведу до нуле; да истрагу поведу путем, којим би они желели да се води, па онда да своје лоповске савезнике, своју браћу и рођаке, своје саучеснике у овом страшном плачкању државне касе, позову да се врате натраг.

Треба само загледати у преписку, у оне телеграме, које шаље Влада Илић својој лоповској браћи, па се уверити како ствар стоји; треба видети шта пише лопов Живко Богдановић својим ортацима Моши и Морену Талвију, па осетити целу ствар.

Пре месец дана, када се поговарало да ће лопови доћи под војни суд и да министар војни бира истражника, двојица од мањих лопова, чланова ове лоповске компаније, са уредним папирима побегли су из Србије и отишли у Румунију.

Један од ових био је толико дрзак да је рекао: „док истражничка почне да истражује ову ствар, она ће умрети.“ А дотле и ми сви, које оплужују, можемо, не журећи,

отићи и на Северни Пол“.

Ово бегство лифераната треба спречити по сваку цену, а побегле довући овамо. Не сме се дозволити да се овако крупна афера изигра, и да она буде преседан за оне афере које ће несавесни лиферанти да их створе чимим се прва прилика буде дала. Не сме се дозволити да лопови, као што су Влада Илић и остали, верују да су они јачи, и да је правда за друге, за гоље, а не за њих који брекћу под дебелим кесом опљачканог новца од државе и од других!

Када би се код нас хтело да ради као што треба, могла би се ствар знатно да поправи; и, оно што је пропуштено, да се сад учини.

Г. Министар Војни одређујући истражника, треба да му нареди да што пре донесе решење да се лопови и њихови крупни и ситни, непосредни и посредни помагачи ставе у притвор. То је ствар која се обично врши ако се хоће да се све не изврне у једну обичну комедију.

Народна Скупштина тек што се није састала. Недамо се да ће се и на њеним седницама повести реч о овоме бегству лопова лифераната, као и тражити да се казне сви они, који су лоповима омогућили ово бегство.

Када треба да се да добар пример мора се радити брзо, мора се показати довољно стрг.

Србија, која на страни са свога великог јунаштва стиче велики углед, може га изгубити ако се буде говорило како је Србија оскудна са правдом, и како велики ло-

пови беже и потсмевају се и моралу и правди!

Они, који иду на руку лоповима ове врсте било што им дугују, било што су у крвном средству, било што су добили од њих обећање да ће бити добро награђени, треба пре свега да имају на уму да помажући лопове да измакну законима и правди из руку врше највећи злочин, који им се никад не може простити!

КРОЗ ШИБУ

Из Крагујевца нам пишу:

Жао нам је али морамо констатовати једну апсурдност наређења, из санитарског одељења Врховне Команде. И то чинимо из најбољих намера; у толико пре, што се и ово тиче народног здравља.

VI резервна војна болница оглашена је једним наређењем за заразну. Т. ј. у њој се имају лечити само: Пегави тифус, трбушни тифус, арапске богиње, и др. заразне болести. Управник те болнице био је и сада је, госп. др. Душан Копша, активни санитарски капетан II класе. —

Међутим, г. Копша је и управник VII незаразне болнице.

Лечити пак болеснике од заразе, па онда прелазити и у болницу где заразе нема — апсурдно је, па чак и опасно.

РАБОШ

— Као и увек —

Г. министар унутрашњих дела по предлогу Државног

Одбора за сузбијање заразних болести, а на основу § 326 крив. закона издао је најстрожију наредбу која се састоји из већих 28 тачака, — мера, ради успешног сузбијања болести. Ова 28-омотачка има према министровој строгој наредби да важи и за вароши, варошице и — села. Два пута сам прочитао ову наредбу, а четири пута сам се заклео у свој живот да неће бити испуњена. На пр. већ 1 тачка ове наредбе је неизводљива, или бар неће бити изведена.

Прва тачка гласи:

У свима варошима и варошицама морају се све улице, пијаце, паркови и т. д. стално чистити, ђубре улично на зато нарочито одређено место, ван вароши, износити! и т. д.

Међутим, ја сам видео око зграде једне београдске школе, која је сада претворена у болницу, читаву камару од ђубрета, које се већ пуних осам месеца не износи. Друго, пре неколико дана изнето је ђубре из једне друге болнице и одвешено је, али не на зато одређено место, као што се то у наредби најоштрије наређује, већ на једној пољани, где дневно пролази око 2000 душа.

Репортер.

Грчка и акција

— Страна губитка и добитка. —

Емброс, у своме последњем броју доноси на уводном месту чланак у коме се третира питање — шта би Грчка добила кад би ступила у акцију, а шта може да изгуби ако и даље остане неутрална.

Чланак је веома карактеристичан по данашње прилике у Грчкој и ми из њега доносимо нека места.

— Шта добија Грчка ако ступи у акцију? Један део Мале Азије са вилајетима Аддијским и Врусенским, у којима је грчки елемент у већини, а у којима сада, изложен обести Турака, преживљује последње дане. А шта можемо да изгубимо у случају наше даље неутралности?

На ово питање је тешко дати тачан одговор. Међутим, судећи према расположењу сила, више је него сигурно да би нам опстанак у Македонији био доведен у питању, а о нашим претензијама у Епиру, да и не говоримо.

После овога мислимо да је нашим државницима управљачима јасно шта треба да раде и којим правцем да поведу политику Грчке!

Јапан и Кина

— Погоршана ситуација —

ЛОНДОН, 23. марта.

Кинеско-јапанска конференција погоршала је ситуацију. Јапан је изјавио, да не може више одуговлачити преговоре и тражао је, да се 21 његови захтеви, које је поставио, приме у начелу. У Пекингу су врло песимисти. У Чинфу неспокојство расте, јер Јапанци копају ровове и предузимају мере за случај опсаде.

Судбина Турске

— Једно румунско мишљење. —

„Минерва“ сазнаје из дипломатских кругова, да је између Русије, Енглеске и Француске направљен специјалан споразум о деоби турске империје. По том споразуму Турска се овако дели:

1.) Русија ће окупирати Цариград, међутим, цариградски гарнизон биће састављен из 50.000 руских војника и по 10.000 енглеских и француских војника.

2.) Цариград ће имати своју самоуправу и њиме ће управљати један гувернер, који ће

се барата на три године. Као помоћна власт гувернеру ће бити придодат један Савет, саслављен од представника свих сила из Споразума.

3) Сирија и Месопотамија потпадне под енглеску власт. За Француску пак, резервисане су велике економске компензације.

Дијаманди у Букурешту

— Важни догађаји на помолу —

Петроград, 23. марта.

Румунски посланик на петроградском двору г. Дијаманди у пратњи особља посланства и војног аташеа и придодатог му чиновника из министарства војног посетио је Румуне, који се као ратни заробљеници налазе у Петрограду.

Г. Дијаманди је у кругу заробљеника провео дуже од два сахата.

Пред једном угледном личношћу посланик је рекао, како је био запањен, кад је чуо од својих сународника, каквим су све патњама и мукама били изложени. Осумњичени за издајнике, румунски су војници увек гурани у прве редове, а рањеницима и оболелима није указивана никаква лекарска помоћ.

Није боље ни на дому. И тамо су Румуни изложени терору и патњама. Велики број најугледнијих Румуна налазе се по затворима, а има и неколико случајева пушкарања или вешања. Румунски посланик у Бечу учинио је протест, и увек је добио само лепе речи. Међутим, стање се ни уколико није поправљано! —

Одмах после посете учињене својим саплеменицима, Дијаманди је отпутовао у Букурешт.

У овдашњим круговима блиским посланству говоре, како овај пут стоји у тесној вези са важним догађајима, који има да искрсну.

Ратна торбича

Поручник Коста

Стоје неколико генералштабних официра пред картом

Европе, кад приђе г. Коста и поче доказивати, од пралаке овако:

— Знате, ево како ће се свршити овај рат: руска ће војска узети Пољску (и ту притисну руком на Источну Пруку), ми ћемо узети Босну, Херцеговину, Далмацију, Срем Банат, Бачку, па и Хрватску (и ту показа руком на Тирол), Белгијанци ће узети ово (и он мету прст на ХанOVER), а Французи ће узети Алзес и Лотарингију. И онда ће Аустрија бити мања од Немачке, па ће њих две овзико да се маравају: Аустрија ће узети ово (и он захвати шаком Баварску), па ће бити мир; јер, знате, Аустрија и Немачка су исто, што и ми Бугари.

Официри се згледаше, па се удалише од карте, а г. Коста обриси рукавом зној са чела и остаде гледајући у карту, као контролишући све што је казао, па се најзад удаљи задовољан својом мудрошћу.

Дневне вести

Народна Скупштина

Прва седница Народне Скупштине одржаће се сутра пре подне.

На дневном реду је: законски предлог о вавредним кредитима и закон о реквизицији.

Управник вароши

Управник вароши Београда који је Усршње празнике провео код своје породице у Ћуприји, вратиће се сутра на дужност.

Привремено и стално неспособни

Министар Војни у споразуму са Државним Одбором, наредио је полициским властима у свима варошима и варошицама, да се покупе сви они војни обвезници, који се на ма какав начин извлаче од војне дужности; сви они беспосличари, који шврљају по кафанама, и сви привремено и стално неспособни обвезници.

Сва ће они бити распоре-

ђени: при Врховној Команди, или при резервним трупима као писари, посилни, сеизи и т. д. те да би заменили оне борце који се налазе у позадини а који ће бити упућени у своје борачке јединице.

Неки од њих биће упућени у позадину, као замена сељацима — земљорадницима, да би ова могли обрадити своја имања.

Реквирирани кревети

Управа вароша реквирира ла је један број кревета; а неке је узела из болница.

Ти ће кревета, око 200, бити данас транспортовани за Ниш, где ће бити раздати болницама.

Оздравео

Д-р Тома Јовановић, општински лекар из Крагујевца оздравио је од опасне болести неговог тифуса и почео опет предано вршити своју лекарску дужност.

Грађани града Крагујевца а нарочито радници из фабрике поздрављају свога вреднога и симпатичног лекара др Тому и желе му да и даље истраје у својој тешкој дужности — на лечењу болесних Крагујевчана.

Преминуо

Мијаило Динић ф. бр. бонбона и ревизор новина из Ниша, као обвезник преминуо је 21 ов. мес. у Нишу после кратког али тешког боловања. Пок. Мијаило био је један од најугледнијих нишких грађана и уживао је одличан глас, како код трговачког, тако и код занатлиског staleжа. Бог да му душу прости!

Из Месног Одбора

Г. Илија Ђ Милкић, члан Месног Одбора поднео је јуче овај предлог Месном Одбору.

Вагон шећера набављен добротом г. Милана Вапе, који је дао свој новац и г. Младена Савића који је ишао у Ћуприју и дотерао шећер трајаће свега још три дана.

Да би се могло грађанство и даље снабдевати овом тако важном намирницом, а пошто је одбор задржао право да врши нове набавке за про-

давницу Месног Одбора то ми је част предложити:

1) да се у што краћем року по могућству још у току овог месеца набави најмање још један вагон шећера;

2) да се две трећине набављеног шећера разда оним бакалима, који буду пристали да га продају по ценовнику, а једна трећина продаје у продавници Месног Одбора.

На овај би се начин омогућило да публика дође лакше до шећера.

ИЗ НИШКИХ КРАЈЕВА

Скопљанске вести

— Коло Српских Сестара. — Парк — Страдање Г. општ. геодете. — „Вардарац“.

СКОПЈЕ, 18 марта.

Коло Српских Сестара, које је у овој години врло много допринело својим сестринским милосрђем нашим херојима; опет се је решило на једну нову помоћ нашим рањеницима.

Поред многих хуманих пожртвовања за наше рањенике, решили су да отворе на овдашњој железничкој станици једну чајдоницу у којој би се болесни и рањени војници и сиротиња, које није мало овде, могли окретити, врућим чајем

Заузимањем њиховим, биће многим нашим војницима, на албанској граници, олакшане ратне тешкоће, што им овдашње Коло Сестара шаће у изобиљу рубља, које раде саме чланице и ученице, њихове школе, да се о овим светлим празницима пресвући могу.

Наше место је добило још једну новину. Надлежни су склопили фијакерску станицу, — на месту где се укрштавају пет улица, — ту су подигли један мали парк, кога краси један употребљив споменик, још из турскога доба.

Хоћу да вам јавим, шта се догађа у улицама у које не допире ни месечева, а камо ли електрична светлост.

Ту до скоро је један господин општ. геодета који је,

Ник. Кузевљ:

На једренском гробљу

Узбуђени дуси нагоњени крвљу, Коју беше негда Брегалница лјела И мучки за собом мач крвави крила, Те гушила смирај напуштеног робља...

Узбуђени дуси устају из гроба.

Дрхну бледе сенке... Клетва клетву стиже. Поноћ мркла блене. Дубок и нечујан Талас тих, једини све ближе и ближе Ступа и обвјаја погажене хумке... Дрхну јадне сени, а клетва се диже.

„Бацам орден ови у бездан, у воду; Марица га дала, нека га и носи! Ван поносе стоји, да ми груди гори Лажна кита цвећа, коју злоба роси.

Бацам орден ови!“ дух безмртни збори. И прихвати вапај талас бурне реке...

У дубини мрака јер србе утону: „О, да л' ће се икад знати ово гробље!“

„Никада, о никад!“ глас дрхтави клоу,

И прихвати јецај напуштеног робље...

Крагујевац, 13. марта.

ФЕЛТОН

Драг. Ж. Т.

Прелаз Саве

— Августа 1914 год. —

О, мила Саво, српска си ти река! Ти раздвајаш српске земље једну од других. Твоји су галаси благи, твоја је вода слатка. Чувај Саво српскога Сокола, који ће те скоро посетити! Не бацај велике таласе, умири се, не запљускуј својим силним таласима обале наше, како би син твој, чедо твоје, лакше прешло.

Не одај весеље своје, ра-

досг своју, што ћеш и ти бити слободна, што те неће давити непријатељска рука, зато ћеш се ширити, журићеш безбрижно твоме брату Дунаву, да му се најпречаш дивних и лепих доживљаја, протачући поред лпах села и градова.

Лице ће твоје блистати као драго камење на рукама младе хануме, или као лице младе девојке.

Муњевитом се брзином про не глас да ће наш пук прелазити Саву. Походити старе српске земље, где Срба живе, под туђим игом; где су српски манастири, српска села и градови; где су некада јавели српски владаци; и где се и данас налази њихово трошно тело.

Пук је још за дана дошао у једну оближњу шуму, да би се склопио од непријатељског извиђања. Ноћ се приближује, чане се припреме, полуњава

се муниција и удешава се остала спрема око војника. Ноћ доста мрачна и тамна, понека звезда искраде се и чим облачак мине, пусти своју слабу светлост, желећи да види шта се ради на земљи. Месец је склопио своје зраке, њему није до гледања људске капнице. А овда онда тек прелети по нека звезда преко неба, журићи и незнајући где.

О тавна ноћи пуна си неке тајанствености! Твој црни вео обавија целу земљу. Многи ноћас из ове таме неће ни изаћи. Многи ће синци у овој тами и гроб наћи.

Тишина је, нигде се ништа не чује. Само по неки нас залаје и то тужно, па пошто му нико на лавез не одговара, то се и он обрне неколико пута у круг, па опет продужи спавање. Понегде зачгрља клепетуша на говедицама али и то брзо престане.

Пук се креће правац к Сави.

Колона уређена, тишина у највећем реду, нигде се ништа не чује, као да духови земљом ходе а не људи, исто као кад се привлачи тигар своје плену.

Та није ни лак посао прећи толаци реку и ступити ногом на земљу, на земљу својих праотаца Вода је страшна, њену ћуд још нико не познаје. да је сува земља лако би било, а овако борба на води тешка је и мучна ствар.

Поноћ је! тишина! Ах! да ли зна непријатељ шта се у овој тамној ноћи све кува! Да ли знају да ће им доћи у походе српски синци, да виде каква је то земља наших прадедова, којом владају душман српски. Дођосмо близу Саве и пук стаде. Сваки удвочи у Саву, па је посматра, одмера очима њену величину, гледа је да ли је голема и да ли је може прећи.

Монотон и полако кретају

по свој прилици, био заљубљен; пратио свако вече једну „Швајцаркињу“ до њене куће, када се иста враћала са корво-а. „Браћа“ која га нису радо имала, сачекају га једно вече и увуку га дубље у „црство мрака“; и ту шта му се је десило, то зна сам он и „браћа“ која су га масирали. И сад господину општинском геодети, не пада више на памет да прати госпођице својим кућама; а особито у „црству мрака“! — Који се под разумева крај даља од гвозденог моста „ђенерала Бојовића.“

Неколико младића су се решила да покрену овде један лист; коме су одмах дали име „Вардарац“. Почели да раде свим силама, само се нису обраћали на закон о штампи. Узели под кирију

једну собу, за редакцију; уредили су редакцију; израдили фирму и нашли неколико члана па дали I број у штампу. Већ су се дивно осећали; као да су покупили све светске лаворике. Милива им је просто, кад се поведе реч о њиховом листу.

Али, наједанпут малер! Као гром из ведре неба, упао је једнога дана полицијски писар, који је приметив фирму уредништва и учтиво затражио од господице да му даду дозволу, да је види. „Зар треба дозвола?“ — Питао је уредник, који се нашао у чуду. — Истога дана, после једнога часа пролазник је могао да види да нема више фирме — Уредништво „Вардарац“ —, јер је по наредби власти скинута. Сада тек господица, праве молбу да им се одобри излазак „Вардарац“. Slinx.

полицијске власти. Међутим ако се само мало обрати пажња на овај њезин исказ резултира се из истог озо: да је она просто измислила овај исказ у виду приче, коју сам до краја описао.

Нека господа полицајци раде свој посао онако како они мисле да је најбоље и најсавесније, не мислим да им сугерирам своје мишљење те да дам нов правац истражи. Напротив, нека само и даље оставу при свјм раду. Али, несавесно од тога, ја мислим да ова Милица мора познати учиниоце овог злочина. Просто из тих разлога што је она остала жива, видела их према светлости, бар тако она сама каже, — све су поубијали само су њу оставили да живи.

Предпостављајући и тај случај да су на њу пуцали па је нису погодили а све остале могли су да убију, онда се јасно види да овај њезин исказ не одговара истини.

За тим она је изјавила да у опште никога не познаје, а ослањајући се на њезин исказ они су три пута улазили са свећом у колебу претурани по ормаву и опет их она не може да позна и не познаје?!

Ако се узме опет у обзир и околност да је она премрла од страха, настаје питање: како је могла све то да види и како је пок. Васа пао код кревета Саветина, а они пуцали у мраку!!! Па онда ишли редом ка Саветином кревету и она видела како их је она заклињала у кандило које је горело а није распознала лик ових злочинаца?! Ако су у мраку пуцали онда не би били у могућности да све то лепо посвршавају и ваљада би макар један метак залутао и на њу.

Дакле према њезином исказу, треба њу пратити, она зна много више светлости да унесе у овај злочин.

Пок. Јованче је, на први лав жаса изашао из колибе и ту се ваљда није погодио са злочинцима око поделе пљачке и онда су њега још пред вратима уљескали. Запалили су га ножем као јагње види се из ране која је на

гши 10 см. дубока, десна рука такође посечена и на телу има неколико убода од ножа, што значи да су се зликовци гушали с њиме, док га нису савладали.

Пок. Васа је на пет места рањен метак је ударио у кључњачу, испод леве сисе велика рана где су испала и плућа на левој слабини испала су црева на левом лакту повређен на више места и једну рану на леђима.

РУСКА ОФАНЗИВА

За западном фронту

ПЕТРОГРАД, 23. марта. — На западном фронту Њемена, у току 22. марта, наше су трупе продужиле наступање на извесним тачкама, ноћу између 21. и 22. марта и преко дана 22. марта.

У Карпатима

У Карпатима, северно од правца за Бартфолд, била је огорчена артиљериска и бајонетска борба, у току ове борбе заробили смо 20 официра и 1200 војника и отели смо два митраљеза. У исто време продужили смо с успехом напредовати у правцу Мезлаборч. Овде смо тог дана заробили 25 официра и 2000 војника и отели три топа. Пошто смо заузели станицу Тивкена, која је у овом крају, задобили смо локомотива и вагона као и велики магацин с муницијом и један део кемарске колоне.

У Ђуковики

Северно од Черновица око села Окно била је 21. и 22. марта огорчена борба, у којој смо заробили 1000 војника. На осталим деловима нашег фронта ситуација је непромењена.

За Црном Мору

21. марта, на Црном Мору, код Кримског Залива, наша флота је са „Гебеном“ и „Бреславом“ водила артиљериску борбу са великог остојања и гонила их до у ноћ. Наши су их торпидери гонили до на 100 миља испред Босфора.

„Мецидија“

ПЕТРОГРАД, 23 марта. — Посаду са крстарице „Мецидије“ која је потонула у одеском заливу, спасле су непријатељске лађе, које су је пратиле. Од крстарице вири само један део топова изнад воде.

СА ЗАПАДА

Затнеше ха целом фронту

ПАЗИЗ, 23 марта. — „Хавасова Агенција“ јавља: Дан је прошао мирно на целом фронту осим у Вовру, где је наше напредовање продужено. Заузели смо село Роњевил, на два километра западно од Беј-Ан-Еј, која смо заузели 19 марта.

Крвава субота

— Петоструко убиство на Ђуринцу. —

У том тренутку приђоше сва на постељи Јованчиној и само што она и неупитана рече: „паре су у Савете“ кад и на њу опатише један метак.

Тада је један од ових зликоваца довикнуо: „А где су паре што сте их спремили за кирију?“ За те паре нико није знао а било ми је за чудо од куда то убица зна.

У кревету који удара завожом у кревет газда Јованчин лежала сам полумртва од страха. Али како је мој кревет на супротној страни а одмах до њега шпархерд и астал то се убице нису могли приближити моме кревету.

Ја почех кукати а они вакнуше неколико пута: „пст, пст“ па за тим опатише метак и на мене, али он ме не погоди већ се зари у зид од дасака.

Пошто су на мене пуцали онда се окренуше на постељу Милораду и једним метком одузеше ми живот. Милорадин је ћутао и није закрљкао.

Кад су и с тим били готови пришли су ормаву између кревета убијеног Васе и Са

вете и почели претурати по фијокама. Да ли су тамо нешто нашли или узели не знам.

После овога постојало је мало времена ја сам лежћих непрестано ћугала и најзад сам била убеђена да су отишли, то сам закључила и по томе, што се није чула више никаква ларма, владала је гробна тишина.

Сада устанем обучем се на двоје на троје и упутим се Милораду „Ђови“ у воденицу, да га о овом ужасном злочину известим.

Ушав у воденацу онако преплашена ословим Милорада: „где си комшија ако Бога знаш и имаш, наши сви изгибше до једнога и ту му испричах све. На то ми Милорад рече да је и он чуо пуцање, али је маслио да пуцају Швабе.

Кад изађосмо из куће, пошли смо да идемо у судницу да јавимо шта се догодило. Тада упитих комшију колико је сати, он ми рече да је пола један по поноћи.

Тако је од прилике ова Милица Гајић дала исказ код

се поред нас вољујска колагуна дасака и чамаца. Вољови оборили главе па чини ти се као да миле а тераоца кад и кад тргну се из сна па лено ошину волове и опет се баце у спавање. Па има ли што слађе уморном ратнику од сна.

Понтоњери припремају грађу за подизање моста. једна чета из нашег пука смело и одважно пребаци се на чамцима на другу страну, да штити подизање самога моста. Понтоњери опрезно прилазе обали, разгледају лево и десно, па онда ударе колац у земљу, један ударац па стапу, ослушкују, исто: као зеца кад јуре ловци па стане и слуша да ли кевћу керови, још један ударац и опет ослушкују, али нема ништа, непријатеља нема ту. Војници брзо подигоше мост и уредише све што је потребно за мост. Мост је отов непријатељ не преду-

зима никакве мере, да гађа мост, и да омета прелаз наш.

Зора је, већ се звезде губе и гасе по плаветном и азурном небу, а онај јутарњи ваздух освежава и силно утиче на расположење, уморна војника, који целе ноћи није осклопио, тежећи да изврши добивени задатак.

Свиће, природа се буди. Настаје нов дан а Савино се лице блиста сија па не може човек просто да га се нагледа. Лепше је од лица сваке девојке. Лице јој је мирно, непомично, изгледа као да још слава, као да нечје оволику лупу, као да невиди оволике војнике који ће преко ње прећи и походити миле српске земље. Тамо нас очекују радосно милиони наше миле браће, које је при орао зграбио под своје оштре и јаке канџе, те им чупа месо и ломе кости. Тамо се чује песме српског, тамо се слави

слава, тамо су исти обичаји као и код нас.

Наша мила браћа гледају на нас као озебо на сунце, њих ланци душмански све више и више стежу, њихови ланци су тешки и ужасни, њих неко треба да раскине, а то смо ми, узор хероја српских бесмртног Вожди и дичног Синђелића. Њан плач допире до нас, он нам чупа и раздира груди наше, ми га више не можемо сносити, зато хитамо, да помогнемо милој браћи, да их ослободимо тужег ига, тешких мука, те да и њах једаред огреје сунце мило, сунце топло, сунце слободу, а да за навек зађе сунце патње и мука..

Звоно са оближње цркве одјекује, његов пријатан звук распостаре се по околани као да хоће рећи, нека вам је срећан пут дивни српски Соколови.

Стара свештеник са сми-

реним лицем, пустио грло, пева у славу Творца, моли Свевишњег, да буде на помоћи српскоме војнику, који се креће на пут.

Н-деља је, па те онај благи јутарњи ветрић милује по лицу, као мајка што милује чедо своје; а сваки од војника сети се тог благог дана, када је се после молитве враћао дјуму своме, где је у миру и одмору провео тај дан. Сети се и звона са своје сеоске цркве, прекрсти се, сети се свога крсног имена, помоли се Богу и ступи ногом на мост.

Један за другим и убрзо пребаци се цео пук. — — —

Сунце беше одскочило високо, па пустило своје благотворне зраке на лице Савино, које се преливаше у разним бојама..

О, мајко мила! сада старино, мила сејо и љубо мој,

По овоме злочину воде истрагу г. г. Животић начелник срза врачарског и писар Драгољуб Црнчевић два несумњиво савесна полицијска члановника а при том са доста искуства. Надати је се да ће они убрзо ући у траг овом злочину јер су од ономад непрестано на послу раде предано само да би се што пре ушло у траг. Оставимо их да раде и резултат ће се ускоро показати.

Д. М.

Пратплата на „Стражу“

стаја један динар месечно

Славопој Русији

И када Осман-паша јадиковаше
тужно у Плевни
Зароби силну војску у град тај
стародревни
То беше тада кад за хришћанска
права наша —
Пехар судбине горке беше препуна
чаша
Заједно наша војска са вашом по
зими ратова
Повратив своје земље допрев до
Поља Косова
А Дунавом силна руска војска што
је пловила
Престрављена Турска видећи то
за мир је молила
У теби и сада погледи нас свију
А као најмоћнијег, у души се вију.
Чужњиви, праведни, с пуно
поуздања
Знајући ту моћ од старог предања
А уз то верујући, слом немачке
— кнуте —
Показат јој једном сасвим друге
путе —
Јер неће постојат' — песничино
право —
Ко с' неправдом ради — однеће
га јаво —
Она неће добит, што жели, никада
Већ само онојко — колко јој
припада.
Јер Цариград горди и он веће
дршће,
Савезнички рбруч; стеже га све
чвршће
Султан у безумљу мисли о свачему
Како би тргао рукавицу бачеву
Јер му и Рус ту његову жељу
погађа
Мраморно Море дрхти од убојних
многих лађа.
Говорећ громким гласом: „Збогом
Султану!...“
Јер бољи изгледи за мир освану.
А горка му слутња тихо шапће:
„Ту нема помоћи — Цариград
пашће
Истим ће с пехаром и Виљем
частити
Јер је се требало раније мислити
Виновик свега, горког искуства;
Згодан се моменат и не пропушта“
Тек када буде опасност престала
И славна битка буде свршила
За милост ће оба она молити
Понизно, не бил га могли добити
Ал место за мир биће Петроград
Ком ће се предат, горди Цариград
То славно место Петра Великог
Сетивши с дела тога витешког!
Када је царе темељ спустио
А потом силну Русију створио
И ту ће они за мир молити
Ако би истог могли добити
Милости цара тек да сазнају
Са задовољством шта они дају
И она ће јодмах затим следовати
Само те кнуте пруске неће бити
Већ о њојзи прича постојаће прво
Као буром кад се саломије дрво.
Јер будно око чуvara са Грампиона
Чивијот планина; енглеских
шампијона

Французи са Севена — Келна — на
Рајни — Мајнцу
Слава ће бити њена на врхунцу
Као и Руса што вечито бодро пазе
Бранећи хумана права уз то охоли
да не газе.
Белгије храбре и њеног великана
Кож ће се причат; док траје дана
Као и Срба на Драви што брзином
муње скаче
С камена на камен, све више и
јаче —
Па чак са Трста, Љубљане и
Крањске —
Од Суботице у Банату и Бачкој
Па чак и до на Косову до малене
бањске
Певајућ песму о слави српској
Пркосећ скупа мржњи душманској
Хвала нека је теби; о силна ти
Русију славна
Моћна савезнице Срба,
О Русију моћна и Велеславна.
Ђорђе Рашић
поднаредник митраљеског
одељења

Америкашке играће карте
ЈОЗЕФ ГЛАНЦ
могу се добити код „Руског Цара“ у Нишу.

Сандука мртвачких
има готових свију сорти
код
ТИШЛЕРА РАКЕ
Балканска улица бр. 49. (Краљева пивара) код „ЗЛАТНОГ КРСТА“
БЕОГРАД
80 4—10

ЗА НАШЕ РАТНИКЕ:

Збирка ерпских народних песама из ерпеко-ауетричког рата

СА КАЛЕНДАРСМ ЗА РАТНУ 1917 ГОД.

Цена 0.50 п. д.

Препродавцима 100 ком, 35 дин. — Поштарина моја. Новац слати упутницом или уз доплату.

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРА

Е. Дјхштет — млађи

— БЕОГРАД —

83

7—10

„Стража“ прима огласе по најумеренијој цени.

НЕКОЛИКО НАЈБОЉИХ

Шиваћих машина

кројачких, обућарских и домаћих „МИНЕРВА“ систем
Veve Wilson због напуштања продајем јевтино.

С. М. ЛАЗАРЕВИЋ

Краља Милана 120

Актохије Ђорђевић

шпедитер

са канцеларијом преко пута г. Ранка Гојевца у згради
Српске Банке

Јавља својим муштеријама и осталом трговачком свету
да врши експедиције како увоз тако и превоз за
унутрашњост Србије. 4—10

РЕКОРД У ИЗБОРУ И ЈЕВТИНОЋИ

Женских шешира

и прибору, носи нови моде-салон

С. М. ЛАЗАРЕВИЋ

Краља Милана 120.

ПРОДАЈА И АНГРО

ПРОДАЈА И АНГРО

Јрпаџика београдског

Коме треба нека се обрати у Параћин Јовану Ђорђевићу трговцу или Кости Бранковићу кафана „Пролеће“ може се добити на веће и мање количине, а има и једна кољачена црна лука од 2500—3000 кила. Цена умерена.

93

5—10

ПЕЧАТОРЕЗАЧКА РАДЊА

ИЗ БЕОГРАДА

Мирка Ерлеквајка

Обреновића улица преко пута „Руског Цара“ у Нишу

прима поручбине печата и штампилца. Гравира златне и сребрне ствари, израђује брзо и солидно по умереној цени. На захтев шаље свој илустровани ценовник.

90

8—10

ЛИТОГРАФИЈА

Косте М. Ђојковића

МАКЕДОНСКА УЛ. БР. 21

отворена је

ПРИМА НА ИЗРАДУ СВЕ ЛИТОГРАФСКЕ ПОСЛОВЕ

Препоручује се за преписивање на својим писаћим машинама. Примеју се преписи на српском, немачком, француском и талијанском језику.

92

— 6

Црвени Крст

моли за поклоне: новаца, душека, гаћа, чарапа, сламарица, кошуља, јоргана, јастука, поњава, ћилима, шареница, пешкира, марама, назувца, опанка, шивела, авула и посуђа.

РАДЊА СА ГОТОВИМ ОДЕЛОМ

САВИТА И МАЈДАНЦА — БЕОГРАД

Препоручује своје БОГАТО СТОВАРИШТЕ, мушког одела

Највећи избор дечијих хаљикица за празнике

Скреће се пажња муштеријама из унутрашњости да могу и пштом поручити што ће се најбрижљивије извршити.

ЦЕНЕ СУ ВРЛО СОЛИДНЕ

89

10—10